

THỰC TRẠNG VIỆC THỰC HIỆN QUY CHẾ DÂN CHỦ Ở CƠ SỞ QCDCCS Ở MỘT SỐ XÃ CỦA TỈNH BÀ RỊA - VŨNG TÀU

CN. LÊ HỒNG CẬY

Việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở (QCDCCS) hiện nay được Đảng và Nhà nước hết sức quan tâm ở tất cả các loại hình cơ sở: cấp xã, phường, thị trấn, các đơn vị kinh tế, các đơn vị hành chính sự nghiệp. Qua 6 năm thực hiện quy chế dân chủ cơ sở, theo tổng kết của các cấp, các ngành và các địa phương, việc thực hiện dân chủ ở cơ sở tạo được không khí phấn khởi trong nhân dân: quyền dân chủ của nhân dân được tôn trọng hơn, đời sống tinh thần trong xã hội ngày càng phong phú, kinh tế phát triển.

Tuy vậy, theo số liệu kiểm tra của Ban chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ trung ương, đến nay mới chỉ có 38% xã phường làm tốt; có 97% cơ quan thực hiện, nhưng chỉ có 29% làm tốt; có 88% doanh nghiệp nhà nước triển khai, song chỉ có 32% làm tốt. Như vậy có thể nói rằng, việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở đã được triển khai trên diện rộng, nhưng chất lượng chưa cao, thực trạng dân chủ ở cơ sở chưa làm cho Đảng và nhân dân ta hài lòng. Việc tìm hiểu thực tế quá trình thực hiện QCDCCS ở nông thôn, tìm ra nguyên nhân, giải pháp thực hiện tốt dân chủ ở cơ sở, góp phần làm nông thôn phát triển có ý nghĩa thiết thực cho sự phát triển chung

của đất nước.

Kết quả khảo sát ở 4 xã thuộc 2 huyện của tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu về tình hình tổ chức thực hiện QCDCCS ở xã cho thấy:

1) Thực hiện Chỉ thị số 30/CT-TW ngày 18/2/1998 của Bộ Chính trị về việc xây dựng và thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, Nghị định số 79/2003/NĐ-CP ngày 07-7-2003 của Chính phủ về việc ban hành quy chế dân chủ cơ sở, tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu đã chỉ đạo các huyện, xã trong tỉnh thành lập ban chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ, nên tất cả các xã đều có ban chỉ đạo.

2. Tổ chức triển khai học tập quy QCDCCS:

- Ban chỉ đạo QCDCCS đã mở hội nghị triển khai đến tất cả các đảng viên, cán bộ ban ngành đoàn thể từ xã đến thôn, sau đó triển khai học tập đồng loạt cho nhân dân. Mức độ nhân dân tham gia học tập QCDCCS khác nhau ở các xã nghiên cứu, cụ thể:

+ Theo báo cáo tổng kết của xã Nghĩa Thành: có 2415/2415 hộ tham gia học tập, đạt tỷ lệ 100%; có 7017/7235 nhân khẩu từ 18 tuổi trở lên tham gia học tập, đạt tỷ lệ 97% (đây là số liệu cộng dồn

từ 1999 đến 2003);

+ Xã Hòa Long, theo báo cáo, đã có 2099/2163 hộ tham gia học tập, đạt tỷ lệ 97%; có 4302/5685 nhân khẩu từ 18 tuổi trở lên tham gia học tập, đạt tỷ lệ 75%;

+ Xã Tóc Tiên, đã có 957/1052 hộ tham gia học tập, đạt tỷ lệ 91%; có 3746/4135 nhân khẩu từ 18 tuổi trở lên tham gia học tập, đạt tỷ lệ 90%;

+ Tại xã Châu Pha, để triển khai thực hiện QCDCCS, trước hết, chính quyền xã tổ chức học tập cho đảng viên, cán bộ xã, trưởng các ban, ngành, đoàn thể và cán bộ thôn. Qua đó lựa chọn và phân công đội ngũ báo cáo viên xuống cơ sở để hướng dẫn cho nhân dân học tập. Kết quả 100% số hộ đã tham gia học tập.

- Thực tế triển khai học tập QCDCCS ở cơ sở nông thôn gặp nhiều khó khăn, mặc dù các cấp chính quyền đã có nhiều cố gắng, tìm mọi biện pháp phù hợp để tổ chức cho nhân dân học tập. Điều đó cho thấy việc tổ chức thực hiện phải có quá trình và phải có phương pháp phù hợp với từng địa bàn dân cư.

Chính quyền xã Châu Pha căn cứ vào các văn bản của Chính phủ, Bộ Nội vụ và sự chỉ đạo của tỉnh, huyện đã tổ chức thực hiện QCDCCS ở xã, được đánh giá là phù hợp và có hiệu quả.

Xã đã tổ chức tuyên truyền trên hệ thống truyền thanh của xã các văn bản chỉ đạo của tỉnh, huyện và nội dung của Nghị định 79/2003/NĐ-CP. Sau khi học tập, mỗi cán bộ, đảng viên, nhân dân và các hội viên các đoàn thể trong xã đã xác định được nội dung của Nghị định 79/2003/NĐ-CP về quyền và nghĩa vụ của mình trong

việc thực hiện chức năng giám sát, kiểm tra việc thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của nhà nước.

UBND xã ra các quyết định thành lập ban giám sát các công trình xây dựng ở thôn, ấp, công khai kinh tế, công khai dân chủ trong việc bình xét về việc hỗ trợ trợ cấp đối với các hộ chính sách xã hội.

Về kinh tế, UBND xã thường xuyên công khai kinh tế, thu chi ngân sách, các dự án, chương trình kinh tế, đền bù giải tỏa xây dựng các công trình.

Về xã hội, các chế độ chính sách hỗ trợ người nghèo, người tàn tật, cứu đói giáp hạt và các chương trình y tế, xã hội đều đưa về các thôn để nhân dân bình xét, đảm bảo tính công bằng, dân chủ.

Về quốc phòng an ninh, việc tuyển chọn thanh niên nhập ngũ hàng năm đều được thực hiện theo các bước quy định của pháp luật, tổ chức bình cử, tổ chức cho nhân dân học Luật nghĩa vụ quân sự, đối tượng, tiêu chuẩn đào tạo cán bộ sỹ quan.

Về cải cách hành chính, hoàn thiện quy trình tiếp nhận và giao trả hồ sơ thủ tục hành chính, sắp xếp cán bộ, nơi tiếp nhận và giao trả kết quả, công khai lệ phí, biểu mẫu văn bản để nhân dân thuận tiện cho việc giải quyết công việc.

Cùng với việc triển khai học tập QCDCCS, mỗi hộ dân đều được cấp một cuốn tài liệu về QCDCCS (tài liệu do ban chỉ đạo huyện cung cấp).

Ở xã Châu Pha, hoạt động của UBND và HĐND đã được đổi mới. Các cuộc họp của HĐND đã tăng thời gian chất vấn, trả lời chất vấn của HĐND đối

với các chức danh. Các buổi họp HĐND đã được truyền thanh trực tiếp để nhân dân có thể theo dõi. UBND xã đã tăng cường công tác kiểm tra việc thực hiện quy chế, tổ chức hội ý tuần đối với các thành viên ủy ban và giao ban đối với các ban ngành, trưởng ấp, thông qua giao ban để đánh giá mức độ hoàn thành nhiệm vụ, năng lực cán bộ.

Thực tế việc tổ chức thực hiện QCDCCS ở xã Châu Pha, đối chiếu với quy định tại QCDCCS đã có sự sáng tạo. Cụ thể, một số công việc quy chế đưa vào nhóm công việc xã thông báo cho nhân dân biết thì xã đã đưa xuống dân bàn và quyết định. Ví dụ, theo quy chế, chính quyền xã có trách nhiệm thông tin kịp thời và công khai để nhân dân biết những công việc chính sau: *bình xét các hộ nghèo được vay vốn phát triển sản xuất và xây dựng nhà tình thương; thực hiện chính sách đối với gia đình có công với cách mạng, gia đình liệt sĩ, thương binh, bệnh binh được tặng nhà tình nghĩa, sổ tiết kiệm, thẻ bảo hiểm y tế (việc thứ 13).* Ở xã Châu Pha, các chế độ chính sách hỗ trợ người nghèo, tàn tật, cứu đói giáp hạt và các chương trình y tế, xã hội đều đưa về các thôn để nhân dân bình xét, đảm bảo tính công bằng, dân chủ.

Về xây dựng cộng đồng dân cư thôn, QCDCCS quy định:

Thôn là nơi sinh sống của cộng đồng dân cư, là nơi thực hiện dân chủ một cách trực tiếp và rộng rãi để phát huy các hình thức hoạt động tự quản của cộng đồng dân cư và là nơi tổ chức cho nhân dân thực hiện chủ trương, đường lối của

Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước và nhiệm vụ cấp trên giao. UBND xã có trách nhiệm chỉ đạo, hướng dẫn, hỗ trợ và giám sát, kiểm tra hoạt động của thôn.

Hội nghị nhân dân thôn được tổ chức 6 tháng một lần, trong trường hợp cần thiết có thể họp bất thường, gồm toàn thể cử tri hoặc chủ hộ hay cử tri đại diện hộ nhân dân.

Trưởng thôn là người do nhân dân trực tiếp bầu tại hội nghị nhân dân và được Chủ tịch UBND xã xem xét, ra quyết định.

Đây là hình thức dân chủ trực tiếp, với hình thức nhân dân thôn trực tiếp bầu ra người đại diện cho mình, người thường xuyên tiếp xúc với nhân dân. Tổ chức tốt công việc này có ý nghĩa củng cố lòng tin của nhân dân với Đảng và Nhà nước.

Qua khảo sát tại 4 xã, kết quả cho thấy: việc bầu trưởng thôn theo quy chế được tiến hành theo đúng định kỳ, có sự chỉ đạo thống nhất của tỉnh, huyện, nên các xã đều tiến hành bầu trưởng thôn theo quy định số 13/2002/BNV của Bộ Nội vụ. Từ khi thực hiện QCDCCS, địa phương đã tổ chức 3 lần bầu trưởng thôn, trong đó, có thôn, ấp số người được giới thiệu khoá gần đây đến 5 người, sau đó qua thảo luận, các thôn đều để lại 2 ứng cử viên để chọn. Kết quả: người trúng cử trưởng thôn có tỷ lệ cao nhất 98%, người trúng cử thấp nhất 66%, phần đông số người trúng cử trưởng thôn đạt 70% đến 75% số phiếu tín nhiệm; trong số 26 thôn, ấp của 4 xã qua 3 lần bầu trưởng thôn có kết quả như sau: có 6 người tái cử trưởng thôn lần thứ 3, 8 người tái cử lần

thứ 2, 12 người lần đầu được bầu làm trưởng thôn.

Quá trình tổ chức thực hiện QCDCCS ở tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu qua kết quả khảo sát có những thuận lợi, khó khăn sau:

- **Thuận lợi:** được sự chỉ đạo chặt chẽ của ban chỉ đạo thực hiện QCDCCS của tỉnh, huyện, đặc biệt là Huyện ủy, UBND Huyện và các ban ngành chức năng. Cán bộ và hầu hết nhân dân thấy được tầm quan trọng của nội dung QCDCCS, từ đó tạo điều kiện thuận lợi trong việc triển khai thực hiện quy chế.

- **Khó khăn:** mặc dù dân chủ là bản chất của nhà nước ta và đây là chủ trương lớn và có sự chỉ đạo tập trung của các cấp chính quyền, cấp uỷ đảng, nhưng các báo cáo viên về nhận thức còn hạn chế, việc triển khai trong nhân dân còn kéo dài nhiều năm, có một số công dân do có nhiều lý do khác nhau không quan tâm đến việc triển khai thực hiện quy chế (có một số trường hợp do phải đi làm ăn xa nên không tham gia học tập được). Còn một số hộ chưa thực sự quan tâm đến QCDCCS, do đó chưa phát huy quyền làm chủ của mình như: việc tham gia bàn bạc, đóng góp ý kiến tham gia giám sát hoạt động và xây dựng chính quyền địa phương.

Khi giám sát các công trình xây dựng, chưa có cơ chế giám sát, có nhiều người được nhân dân cử giám sát nhưng không có chuyên môn nên khó khăn trong khi thi hành nhiệm vụ cũng làm cho việc thực hiện QCDCCS trở thành hình thức.

Một số việc chủ trương hỗ trợ phát

triển cộng đồng như: việc đóng góp xây dựng đường giao thông nông thôn, xây dựng nhà tình thương, vận động đóng góp quỹ xoá đói giảm nghèo, khi tổ chức thực hiện còn có nhiều người cho rằng đó là việc của nhà nước.

Về nhân sự cũng có những hạn chế, nhận thức chung về QCDCCS của nhiều người chưa thật đầy đủ và chính xác. Mặt khác, các cán bộ cấp tổ trưởng, tổ phó là đại biểu dân cử nên thường xuyên bị thay đổi, vì thế việc truyền đạt đến người dân về QCDCCS cũng bị hạn chế.

Việc xây dựng cộng đồng dân cư thôn, bước đầu triển khai được nhân dân đồng tình và tin tưởng. Tuy vậy, cũng đã xuất hiện một thôn có 5 người được nhân dân giới thiệu vào chức danh này, nên cũng là điều phải đặt ra cho việc hoàn thiện quy chế cho sự phát triển của quá trình dân chủ. Bởi lẽ, trong quy chế chưa có quy định cụ thể về cách thức giải quyết khi có nhiều ứng cử viên được giới thiệu. Vì đây là hình thức dân chủ trực tiếp của nhân dân, nên cần có khung pháp lý chặt chẽ, để mọi người dân cảm thấy ý kiến của mình được tôn trọng, có pháp luật điều chỉnh, đảm bảo sự công bằng, bình đẳng giữa các ứng cử viên và nhân dân tham gia bầu cử.

Qua khảo sát thực tế, chúng ta thấy được những vấn đề cần hoàn thiện trong khi thực hiện QCDCCS, tìm giải pháp phù hợp để QCDCCS thực sự đi vào cuộc sống, người dân hưởng quyền dân chủ thực sự cùng với sự phát triển đất nước là nguyện vọng của Đảng, Nhà nước và nhân dân ta hiện nay.

